

УКРАЇНЦІ І КОМІСІЯ ДЕШЕНА В КАНАДІ

Червень 1985

Від 28 лютого ц. р. в Канаді діє Комісія Дешена, яку покликав до життя Федеральний уряд для виявлення мнених воєнних злочинців в Канаді, притягнення їх до судової відповідальності та покарання на основі теперішніх чи відповідно змінених законів. На відкритих засіданнях Комісія вислухала громадські установи й поодинокі особи в Торонто, Монтреалі, Оттаві й Вінніпегу. У цьому звідомленні подаємо інформації про українські справи й у майбутньому повідомлятимемо наше членство про працю Комісії, тому що перед нею стоїть оскарження проти української дивізії.

Крайова Управа Братства Канади

ЯК ПРИЙШЛО ДО СТВОРЕННЯ КОМІСІЇ ДЕШЕНА?

Перекручування фактів української історії, атаки на найменший вияв окремішності українського народу, фальшиві інформації про українських діячів, русифікаційний тиск застосовується усіма засобами пропаганди й дезінформації в Україні. Паралельно ведеться безперервна кампанія проти зорганізованих українських сил у поселенні. Крім постійних публікацій, призначених для закордону в українській, англійській та інших мовах, в останній час поведено "бліц" у масових засобах інформації проти т. зв. "воєнних злочинців", до яких в загальному зараховано українську дивізію, подаючи фальшиві закиди й інформації на основі "Бюлетину" ч. 25, виданого Центром Симона Візентала для вивчення Голокосту, в якому на першій сторінці пишеться про добровольців Східної Європи, які вступили до СС після 1941 року і більшість яких служила в національних СС-формаціях, як українська СС-дивізія "Галичина", чи в лотиській порядковій службі. Ті формації були інструментами, яких нацисти вживали для нищення євреїв, поляків, росіян і циганів. Крім того, вони брали участь в багатьох інших злочинах..."

Майже всі великі щоденники в Канаді, як деякі теж в США, містили "пресові випуски" однієї агенції та свої статті.

Про цю кампанію звітувала докладніше українська преса. Нижче передруковуємо частину передової статті "Гомону України" п. н. "Напасть на українську спільноту" (ч. 8, 20 лютого, 1985).

"Українська спільнота — тим разом в Канаді — стала жертвою масового пропагандивного "бліцу" під тиском "Центру Симона Візентала для вивчення Голокосту" у Відні, Австрія, і співзвучних кіл жидівського естаблішменту. Це нічого нового для українців. Справа в тому тепер і канадський уряд якось став частиною цього наклепницького процесу.

Гене́за витвореної ситуації відома усім з канадської преси. Тут хочемо лиш вказати на більш маркантні

суперечності, неправду і порушення особливо цією пресою демократичного процесу у демократичній країні на тлі цієї афери. Преса, очевидно, має теж і свої сенсаційні мотиви займатися такою "жовтою журналістикою". Судячи виключно по пресі, то ця антиукраїнська кампанія почалася тут 10 лютого ц. р. на тлі радіорепортажу з Ізраїля, у якому цитується С. Візенталь, який мав сказати, що він "припускає", що в Канаді живе 218 колишніх "українських офіцерів СС-ів Гітлера (вибраної Гвардії), які керували таборами смерті в Східній Європі". Цей репортаж був поданий агентством "Ассошіейтед Прес" з Тель-Авіву і підхоплений канадською пресою 10. 2. 1985 р. В інших статтях канадської преси є твердження про існування аж трьох лист, які були передані урядові — дві від Візентала і одна від советської амбасаді в Оттаві, на якій є "бодай" 9 осіб. Візенталь говорить про дві листи, де є 218 осіб, преса позвітувала, що Візенталь сказав, що після того як цих 218 "запідозрених" не можна буде знайти в Європі, то "було припущенням, що бодай дехто з них живе в Канаді" ("Торонто Стар", 11. 2. 85). Ця сама газета (з 12. 2. 85) теж позвітувала, що центр Візентала подав, що "3,000 нацистів живе в Канаді". Натомість міністер справедливости Джон Кросбі заявив, що це число високе, і що 30 до 40 осіб є тепер обсліджувані". У цій самій статті Дейвід Матас, який є автором документу "Щоб притягнути до судової відповідальности нацистських воєнних злочинців в Канаді", який був представлений урядові жидівською організацією "Б'най Б'рит", сказав, що він "не знає, скільки тут нацистів". Торонтонський представник центру Візентала Соль Літман заявив ще, що українські "Ваффен (військові) СС", тобто українські дивізійники, були вживані "разом з іншими нацистськими частинами для пацифікаційної роботи" ("Торонто Стар", 11. 2. 85), що є явною провокацією.

Ця кампанія "полювання" на нацистських воєнних злочинців на терені Канади відбувається у цьому випадку виключно в українському контексті, а наклеп у розумінні, що "українець рівняється нацистові", прямо не сходив кілька днів зі шпальт газет і телевізійних екранів..."

ЧОМУ І ЗВІДКИ ПОЧИНАЮТЬСЯ ТАКІ АКЦІЇ?

Чому й звідки починаються такі акції, не важко додуматися, як пише М. Митрович у статті п. н. "Наступ наклепників" ("Новий Шлях", ч. 19, 1985):

"Не треба хіба доказувати, хто стоїть за всіма цими наступальними кампаніями проти українських і неукраїнських "нацистів" і "воєнних злочинців". Цей генеральний наступ, передусім на т. зв. "український буржуазний націоналізм" широко запланований дезінформаційним відділом органів КГБ. Саме вони скриваються за, чи то наївними, чи підкупними "борцями" проти ненімецьких "воєнних злочинців". Їм вони підсувають відповідні "інформації", часто й гроші для ведення відповідної кампанії. Безпосередні напади не дали відповідних результатів, отже Москва йде до своєї мети окремими шляхами. Адже компромітація українців на Заході дає їм кращі можливості боротьби з "українським буржуазним націоналізмом" на нашій батьківщині."

ОСКАРЖЕННЯ КОЛ. ВОЯКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ

Як створено Комісію Дешена, до неї прийшло оскарження на ветеранів Української Дивізії:

"В деяких колах ці ветерани оскаржені, як група, в воєнних злочинах і жорстокостях. Вони це категорично заперечують. Вони були націоналісти і патріоти". Це заявив один з адвокатів Комісії, що записано в протоколі (ст. 332-33):

"There remains the matter of the Brotherhood of Veterans of the 1st Division of the Ukrainian National Army in Canada. This applicant stands in a class by itself. According to its counsel, Mr. Clay Povell, it possesses some 600 members. They are veterans of the Galicia Division. In certain quarters and for the time being of course the Commission expresses absolutely no opinion on the matter. In certain quarters those veterans have been as a group charged with war crime or atrocities. They hotly deny the charge and they claim that they were rather nationalists or patriots. It is likely that the Commission will have to look and will indeed look into that particular aspect of the questions it has to examine but already Section 12 of the Inquiries Act which was quoted a moment ago opens the door to the members of the Brotherhood being represented by counsel in the course before this Commission. There is no point obviously in saying more on that problem at present but it is the view of the Commission that standing should therefore be granted to the Brotherhood insofar as the interests of the Brotherhood and its members are concerned.

The conclusions therefore of this consideration of the 10 applications are as follow:

1. The applications of the Canadian Jewish Congress and of the Ukrainian Canadian Committee are granted to the extent that each applicant will be recognized standing on matters relevant to its interest during the public sittings of the Commission.

2. The applicant of the Brotherhood of Veterans of the 1st Division of the Ukrainian National Army in Canada is

granted to the extent that the applicant will be recognized standing on matters relevant to the interests of the Veterans of the 1st Division of the Ukrainian National Army, otherwise also known as the Galicia Division or the Halycky Division."

Намагання "групового оскарження" щодо кол. вояків Української Дивізії без ніякого доказового матеріалу були зроблені перед Канадським урядом теж і в 1950 році, коли заходами КУК було допущено дивізійників до правової імміграції, розпорядженням від 31 травня 1950 року. Дивізія ніяких воєнних злочинів не вчинила, була в полоні провірювання різними комісіями, а Канадський Високий комісійонер у Великій Британії Л. Д. Вілгрес у своєму листі від 5 серпня 1950 року писав про Дивізію, що "нема ніякої евіденції, яка вказувала б, що хто-будь з них воював проти західних альянтів чи був причасний у злочинах проти людства"... "Хоч комуністична пропаганда постійно старається представити їх, як і всіх інших втікачів, як "квіслінгів" і "воєнних злочинців", цікаво, що специфічних оскаржень щодо воєнних злочинів не зробив ні СРСР ані інший уряд проти будь-кого з цієї групи."

АКЦІЯ КУК

Коли почалася протиукраїнська "кампанія" в засобах масової інформації, Комітет Українців Канади відразу скликав пресові конференції, на яких спростовував неправдиві закиди. Щоб правдиво представити українські справи перед Комісією Дешена, Комітет Українців Канади створив Комісію Громадянських Прав, яку очолив Іван Григорович, а правним дорадником КУК став адвокат І. Сопінка, КР, (J. Sopinka, Q. C., Commerce Court West, Toronto, Tel. 869-5505).

КУК видав заклик до української громадськості, подаючи завдання Комісії Громадянських прав — "В обороні доброго імені українців":

Завданням Комісії є:

1. Плянувати, координувати та провадити акцію проти знеславлювання українців.
2. Виступати в імені Комітету Українців Канади перед Дешен Комісією.
3. Інформувати пресу, радіо, телевізію та цілу громаду про наше становище.
4. Стежити, щоб усі легальні процедури проходили в рамках існуючих законів.
5. Збирати документацію, зізнання свідків та інші допоміжні матеріали в цій справі.
6. Збирати потрібні фонди.
7. Завжди боронити добре ім'я українців.

Широко запланована акція вимагає багато зусиль та фондів. Покликана Президією КУК Комісія Громадянських Прав зможе цю працю виконати тільки при співпраці та допомозі цілої громади. Тому звертаємося до Вас з закликом про поміч.

Складайте пожертви на руки уповноважених збірщиків, або пересилайте прямо до Централі КУК на таку адресу:

Ukrainian Canadian Committee, 456 Main Street, Winnipeg, Manitoba, R3B 1B6

зазначаючи, що це жертва на оперативний фонд "Civil Liberties Commission". Кожний жертводавець одержить посвідку на прибутковий податок.

В усіх справах зв'язаних з цією акцією просимо писати на адресу:

Civil Liberties Commission Ukrainian Canadian Committee, 2397A Bloor Street West, Toronto, Ontario, M6S 1P6, Tel.: (416) 762-9427.

На засіданнях Комісії Дешена передано списки запідозрених "воєнних злочинців", які перебувають в Канаді. Хто на тому спискує, не відомо, бо суддя Дешен заявив, що на відкритих засіданнях Комісії забороняється називати прізвища, щоб не допустити до несправедливої руйнації доброго імені й характеру невинних осіб. Проте існує можливість, що декого будуть "просліджувати" чи кликати на переслухання до Комісії Дешена. Перед якими-будь зізнаннями радиться наперед зв'язатися із своїм адвокатом та негайно телефонічно повідомити одного з адвокатів: Я. Ботюка — (416) 763-4333; К. Павела — (416) 869-3422; або І. Сопінку — (416) 869-5505.

ПЕРЕСЛУХАННЯ КОМІСІЇ

Уже з перших переслухань показалося, з якими "доказами" виступатимуть "оскаржувачі". У передовій "Нового Шляху" ч. 19, 1985, В. В-га подає ось що:

"За цю ганебну роботу в останніх часах узявся Шимон Візенталь зі своїм центром у Відні та його речник у Канаді Соль Літман. Під претекстом шукання "воєнних злочинців" серед українців вони поширюють ненависницьку літературу супроти українців, обвинувачуючи невинних людей в різних злочинах, використовуючи підсунені советами документи. У свідченнях перед Комісією Дешене в Торонто 24 квітня ц. р. Соль Літман заявив, що з приходом німців до Львова 30 червня 1941 р. українці вчинили погром і через три дні вимордували 7,000 жидів. Це вже новина, бо у Нюрнберзькому процесі в 1946 році про такий погром жидів у Львові не було і згадки. Тут можна робити висновки, що це Москва намагається перекинути на "українських буржуазних націоналістів" вину за помордованих органами НКВД в'язнів у львівських тюрмах перед відступом зі Львова.

У жидівському часописі Canadian Jewish News появилася 4 квітня ц. р. оголошення, щоб жиди, які "пережили зустріч з Дивізією "Галичина", або якоюсь іншою есесівською частиною", зголошувалися до центру Візенталю на число телефону, якого власником є Літман. Іншими словами, усі дивізіонники є обвинувачені, а тепер щойно шукається злочину, щоб їм його пришити..."

Під час засідання Комісії Дешена в Торонто, помімо заборони називати прізвища, п. Літман виступив проти Степана Бандери і полк. А. Мельника, називаючи їх коляборантами, які при допомозі німців хотіли створити тоталітарну українську державу "без поляків і євреїв". Під час засідання Комісії 1 травня відомий нашій громаді адвокат А. Енштейн склав заяву, щоб допустити паню Марійку Бандеру, вдову по А.

Бандері, до зізнань з метою спростування очорнювань проти Степана Бандери, який сам був ув'язнений в концентраційному таборі Саксенгаузен, а його два брати Олекса і Василь загинули в концентраційному таборі в Ашвіці. Суддя Дешен заявив, що пані Бандера матиме змогу зробити заяву пізніше, коли Комісія засідатиме в Торонто.

У Вінніпегу Дейвид Матас, який подав Комісії пропозиції ("бріф") від організації Б'най Б'рит, обстоював, щоб допустити советську евіденцію та рекомендував, щоб Канадський уряд видавав, депортував чи карав воєнних злочинців, примінюючи канадське законодавство воєнних трибуналів; цьому підлягало б і те, що хтось не подав вірно своєї дати чи місця народження, щоб охоронитися від насильної репатріації в післявоєнних роках і т. п. Це може довести до того, що канадський уряд сам буде звертатися до іншої держави, щоб вона подавала вимогу до Канади на екстрадицію певної людини.

Такі вимоги й рекомендації під час переслухання вимагають постійної присутності й точної уваги адвокатів, які заступають інтереси української спільноти й мусять негайно на місці реагувати й вимагати пояснень чи дальших переслухання.

Виступи перед Комісією представників українських організацій і поодиноких людей речево аргументують незаконність таких пропозицій, порушення основних громадянських і людських прав, нанесення кривди цілій спільноті, підкреслюючи величезні втрати українського народу під час німецької окупації.

Виступаючи у Вінніпегу від Комітету Українських Політичних В'язнів, д-р Михайло Марунчак подав, що німці знищили в Україні 3,898,457 цивільного населення, 1,366,588 військових, разом 5,265,045, в тому числі було коло 800,000 євреїв. Коли до цього числа ще додати понад 2 мільйони примусових робітників, які згинули під час альянтського бомбардування, тоді загальні втрати виносили понад 7 мільйонів. Скільки згинуло у концентраційних таборах, годі точно встановити, бо навіть там українцям німці заборонили окреме позначення, а приписували їх або до "поляків" або до "росіян", і їх трактували найшірше. Обчислюють, що в 1943 році в таборах смерті число українців вагалася від 10% до 28%.

21-річна Богданна Дутка виступила перед Комісією з особистих мотивів, тому що "вислід Комісії відноситиметься до її особистого життя, її дітей та їхніх нащадків". Вона подала, як німці нищили українців, що українці боролися проти німців і СРСР, що Еріх Кох, райхскомісар України під час війни, не був суджений за свої величезні злочини супроти українського населення і досі живе в тюрмі у Польщі, виступила проти допущення евіденції з СРСР, бо, як підтвердили деякі суди в Америці, вони фальшовані. Вона "рішуче запротестувала проти наклепів і лихослів'я", яке повели засоби масової інформації проти української спільноти в Канаді. "Виглядає, що цієї Комісії не потрібно, бо ми всі чули і читали, що п. Літман та советська амбасада вже постановили, що в цій країні повно українців, які є

восними злочинцями. Ніхто не може зміряти, до якої міри ці очорнення проти українців нанесли шкоди для мене особисто та для всіх майбутніх поколінь канадців українського роду”, — заявила вона.

ЗАХОДИ БРАТСТВА ДИВІЗІЙНИКІВ

У виду такої ворожої кампанії й нічим не підтверджених закидів, Крайова Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА відбула в рамках Комітету Українців Канади ряд нарад з громадськими діячами й правниками, вислуховуючи опіній не тільки українських й канадських, але і американських знавців, які на практиці побачили, як працює Бюро Спеціального Дослідження в США. Всі вони були однозгідні, що для справи Української Дивізії конечно треба окремого правного представництва перед Комісією Дешена. Беручи це до уваги, Управа Братства заангажувала адвоката Клея М. Повела, КР. (Clay M. Powell, Q. C., 390 Bay St., Toronto, Ont. Tel. (416) 869-3422) і Я. Ботюка (J. R. Botiuk, Q. C., 2323 Bloor Street West, Toronto, Ont., M6S 4W1. Tel. (416) 763-4333).

Таке рішення було правильне, як незабаром виявилось. Суддя Дешен дав право участі в засіданнях Комісії (“стендінг”) адвокатам Канадського Єврейського Конгресу, Організації Б'най Б'рит, Комітетові Українців Канади та, на домагання наших адвокатів, також правному представникові Братства.

Як КУК, так і Братство взяли до уваги різні особи й заангажували найкращі фахові сили. Вони творять дуже добрий тім, члени якого порозуміваються одні з одними, діють спільно в рамках Комісії Громадянських Прав при КУК. Уже попередньо Братство в Канаді вносило скарги до суду, стаючи в обороні доброго імені вояків Дивізії, які успішно закінчувалися в нашу користь. Сподіваємося, що і цим разом правда переможе.

Що ця справа дуже важлива, не треба хіба нікого переконувати, бо від опінії Комісії Дешена залежатимуть дальші дії в Канаді та з неї можуть брати приклад інші держави. Це теж відноситься до доброго імені української спільноти взагалі, а вояків української дивізії, які пішли боротися за українські національні ідеали, зокрема.

Українці, які пішли до дивізії, мали одну мету: взяти в руки зброю для боротьби за свою незалежну державу. Це було кожному ясно, не завагався і великий Митрополит Андрей сказати, що “нема майже ціни, яку не треба б дати за створення української армії”. А Митрополита ніхто не може осуджувати за “коляборацію”, бо він виступав проти вбивства у своїх пастирських листах, переховував євреїв у своїй палаті та монастирях оо. Студитів.

Великий Іван Франко кілька тижнів до своєї смерті, пишучи спаралізованою лівою рукою по одній букві, залишив своє послання, в якому закликає не бути байдужим, коли треба не мовчати:

“Не мовчи, коли гордо пишаючись,
Волегливо брехня гомонить.
Коли горем чужим утішаючись,

Зависть, наче оса та, бренить,
І сичить клевета, мов гадюка в корчі, —
Не мовчи!
Говори, коли серце твоє піднімається
Нетерплячкою правди й добра.
Говори, хай слів твоїх розумних лякається
Слямазарність, бездарність стара.
Хоч би ушам глухим, до німої гори —
Говори!...”

ФОНДИ НА ОБОРОНУ

Щоб не “мовчати”, а “говорити”, як писав Франко, кожному відомо, що кошти доброго й ефективного правного заступництва високі. На це нема ради. Обчислюється, що кошти для Братства під час діяння Комісії Дешена до кінця ц. р. вноситимуть понад 300 тисяч доларів. Ця сума включас перебування адвокатів на переслуховуваннях, подорожі, збирання і дослідження відповідних матеріалів для правної оборони, еwentуальне спровадження свідків та їх втримування телефони, друки й складання писаного викладу справи, дорогі транскрипти і т. і.

Така сума виглядає висока, але коли її порівняти з судовими коштами поодиноких людей, наприклад, кожна поважна судова розправа виносить від 150 до 200 тисяч доларів, тоді можна собі представити в відповідній перспективі наші кошти.

Проситься всіх кол. вояків, їхніх родин, дітей та людей, яким залежить на доброму імені української громади і народу, щедро відгукнутися на заклик збирання фондів. Від кол. дивізійників ми сподіваємося датків принаймні по 250 дол. від особи, а хто може, проситься давати щедро й більше.

Проситься включити в цю акцію і дітей дивізійників, багато з яких вже самостійні, вибиваються у своїх професіях чи на посадах, бо, як свідчила молода Богданна Дутка у Вінніперу: “Ніхто не може зміряти, до якої міри ці очорнення проти українців нанесли шкоди для мене особисто та для всіх майбутніх поколінь...” Сподіваємося, що вони зрозуміють важливість цієї акції та сповнять свій родинний і громадський обов'язок.

Не треба забувати про даток на Комісію Громадянських Прав при Комітеті Українців Канади, бо обі оборони спільні — одна одну доповнюють. Що зробить одна комісія, не потребуватиме вже робити друга — це спільні зусилля.

В Канаді жертводавці отримують посвідку на прибутковий податок.

Пожертви проситься складати через станиці Б-ва або висилати на адресу КУ:

Brotherhood of Veterans of the 1st UD of UNA

“Veterans' News”

P. O. Box 279, Stn. “D”

Toronto, Ont., Canada, M6P 3J9

НЕ ЗАБУВАЙМО ПРО НАШ СКРОМНИЙ, АЛЕ ДУЖЕ ВАЖЛИВИЙ ОБОВ'ЯЗОК! НЕ ДАЙТЕ ЗНЕСЛАВИТИ ПАМ'ЯТЬ НАШИХ БІЙЦІВ, ЯКІ ВПАЛИ НА ПОЛІ БОЮ НА ШЛЯХУ ДО ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ! ЗАЛИШІМ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ ПРАВДИВУ ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРТЬБИ, ЩОБ ВОНИ БУЛИ ГОРДІ З УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ І СВОГО ПОХОДЖЕННЯ!